

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
A HAZA SZOLGÁLATÁBAN

Hadtudományi Doktori Iskola

TÉZISFÜZET

Sztankai Krisztián

A kulturális antropológia szerepe a haderőben

című PhD értekezéshez

Témavezető: Dr. Boldizsár Gábor ezredes

egyetemi docens

Budapest, 2019

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
A tudományos probléma megfogalmazása.....	5
Kutatás célkitűzése.....	6
Kutatás hipotézisei.....	7
Kutatási módszerek.....	8
Az értekezés felépítése és a vizsgálat leírása.....	9
Az hipotézis egybevetése az eredményekkel.....	12
Új tudományos eredmények.....	13
Az értekezés kutatási és tudományos eredményeinek felhasználhatósága.....	14
A témával kapcsolatban tartott előadások tudományos konferencián.....	15
A szerző témával kapcsolatban megjelent publikációi.....	16
Szakmai-tudományos önéletrajz.....	18

BEVEZETÉS

A hadtudomány - a gyorsan formálódó környezetnek, az új technológiák, ellenségek és ideológiák megjelenésének köszönhetően - folyamatosan fejlődik, alakul. A harc megvívásához és az ellenség legyőzéséhez a 21. században elsősorban az szükséges, hogy a haderő sokkal gyorsabban reagáljon, frissítse ismereteit, mert az információ és a környezet folyamatosan változóban van. A Magyar Honvédség számára kiemelt fontossággal bír, hogy ne csak a technikai fejlesztésekre fordítson nagyobb figyelmet, hanem a kiképzési - és az oktatási rendszert is a 21. század katonai kihívásaihoz kell átformálnia, mert a nemzetközi feladatokhoz és kihívásokhoz ma már más kompetenciákkal rendelkező katonatiszt szükséges.

A 21. század katonáit egy professzionális hadseregben az aktuális feladat kihívásainak megfelelően kell felkészíteni. A kiképzők feladata, hogy biztosítsák a fiatal tisztjelöltek, altisztek és a missziós feladatvégrehajtásra kijelölt állomány számára a harc megvívásához szükséges információkat és szaktudást. Oktatóként a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán a célom nekem is egy olyan biztos tudás átadása, amely kapcsolatot teremt a civil társadalomtudományok és a katonák között.

Kutatásomban bizonyítani kívánom, hogy az általam kialakított az oktatásban alkalmazható módszertan és tudáskészlet felkészültebbé és hatékonyabbá teszi a felkészítésen résztvevő katonát. Véleményem szerint a társadalomtudományok ugyanis a jövőben az eddiginél nagyobb szerepet fognak kapni a katoná-politikai döntéshozatalokban és ezáltal az altiszt- és tisztképzésben is kimagasló funkcióhoz fognak jutni. Ennek oka, hogy a környezeti és kulturális kihívások egy új típusú megoldás felé kényszeríti a világ haderőit, hiszen ma már tényként kijelenthető és a disszertációmban is többször bizonyítani fogom, hogy a fizikai és technikai fölény nem elegendő egy háború sikeres megvívásához, de még egy békeművelet eredményes végrehajtásához sem.

Úgy gondolom, hogy a háborúban résztvevők oktatása komplex és széleskörű kell legyen, figyelembe véve, hogy a harcok megvívása társadalmi közegben történik. Ahhoz, hogy a katonai vezető és a beosztott állomány sikeres stratégiai „eszközként” jelenjen meg a műveleti területen, részletesen meg kell ismerniük és érteniük a helyi politikai, vallási és kulturális háttereket. Ennek egyik módja, hogy szélesebb kontextusban kezdünk el gondolkodni, amely a katonai erő szerepét összefüggésében látja át a műveleti területek egyes feladataiban.

Ezt a veszélyt felismerve doktori értekezésemben részletesen bemutatom a kulturális antropológia és a haderő kapcsolatának szükségességét, az együttműködés kialakításának történelmi háttérét, illetve azt, hogy hogyan alkalmazták, és a mai napig alkalmazzák az egyes nemzetek a társadalomtudományok eszközeit és módszereit az ellenség megértésére és legyőzésére. Különös figyelmet szentelek továbbá az amerikai Kultúra Elemző Rendszer létrehozásának okaira, elért eredményeire és a bezárásához vezető indokokra.

Bemutatom az általam kifejlesztett T.O.M.A.V. – rendszer működésének és a Magyar Honvédségben való megjelenésének módját, mely a kulturális tudatosság és a szociokulturális kutatások, továbbá a kulturális antropológia módszertanának alkalmazási lehetőségét és szükségességét hivatott integrálni a katonai szakfeladatokba. Az Államtudományi Műhelytanulmányok 2016. évi 16. számában közölt cikkben, melyet Boda József, Boldizsár Gábor, Kovács László, Orosz Zoltán, Padányi József, Resperger István és Szenes Zoltán közösen írtak „*A hadtudományi kutatási irányok, prioritások és témakörök.*” címmel fogalmazzák meg az egyes tudományterületek szükségességét. A kulturális antropológia tudományágát is megemlítik, mint javasolt diszciplínát, melynek felhasználása szükséges a modern katonai oktatásban és kiképzésben.

Ezen tapasztalatokkal együtt, illetve mint kultúranropológus kijelenthetem, hogy a kulturális ismeretek stratégiai előnyt jelentenek mindazok számára, akik külszolgálatban vesznek részt. Az a néhány óra kulturális felkészítés, melyben ma a magyar katonák részesülnek a missziós felkészítések során, nem tartalmaznak olyan ismereteket, melyekkel a konfliktushelyzetek kezelése megoldható lenne. Ettől sokkal komolyabb és komplexebb információ- átadás szükséges, amely az oktatási, felkészítési, művelettervezési és tapasztalatfeldolgozó szinten is egyaránt változást igényel. Minél korábban felismerjük a képzésünk hiányosságait, annál jobban csökkenthetjük annak esélyét, hogy az ilyen jellegű konfliktusok áldozatot követeljenek. Az embert saját előítéletei határozzák meg, melyen tanulással és gyakorlással javítani lehet. Ha megértjük más kultúrák mélységeit és az abból fakadó kulturális eltéréseket, akkor az nem csak a helyi lakosság vonatkozásában, de nemzetközi szinten is nagy segítséget nyújthat számunkra abban, hogy a jövőbeli konfliktusokat elkerüljük.

A kétpólusú világot jellemző konfliktusok megszűnését követően a biztonságot új típusú veszélyek, kockázatok fenyegetik. A világméretű katonai konfliktus helyett számos térségben dúlnak harcok, a terrorizmusnak teljesen új dimenziói nyíltak és jelennek meg újra és újra. A válságok, konfliktusok hatásai nem korlátozódnak kisebb térségekre, közvetve vagy

közvetlenül jelen vannak mindenütt. Hazánk euroatlanti integrációja nyomán jelentősen megváltozott a szerepvállalásunk, mert előbb a NATO-hoz, majd az Európai Unióhoz való csatlakozás követelményeinek megfelelően aktív résztvevői vagyunk a béketámogató misszióknak, nemzetközi műveleteknek. A világ folyamatait nem a háttérből szemléljük, így a biztonsághoz kapcsolódó érdekeink, értékeink, feladataink megjelennek a mindennapokban, a politikában csakúgy, mint az egyéni percepciókban.

A tapasztalatokat elemezve megállapítottam, hogy a korszerű, technikailag jól felszerelt fegyveres erő nem az egyetlen feltétele a katonai műveletek sikeres végrehajtásának és a győzelemnek. Ugyan a katonai erő továbbra is az ellenség teljes megsemmisítésére készül fel és annak eszköze is marad, de – a tapasztalatok alapján – napjainkban egyre több olyan műveleti helyzet alakul ki, amikor a katonai győzelem érdekében civileket támogató tevékenységére is szükség van, ezáltal a velük való kapcsolatteremtés és a kulturális ismeretek létfontosságúak lettek. Az ilyen típusú kihívásokat gyakran a CIMIC feladatává teszik, azonban a magyar CIMIC - képesség nem képes kulturális kompetencia kialakítására, szociokulturális kutatások elvégzésére, azok értékelésére és elemzésére vagy a katonai vezető kulturális támogatását megadni, hiszen más katonai képességgel, személyi állománnyal és eszközrendszerrel rendelkezik.

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

A tudományos problémát abban látom, hogy jelenleg a Magyar Honvédség külföldi szerepvállalásainak szakfelkészítése nincs egyensúlyban a kor és a műveleti környezet kihívásaival. A biztonságot jelentő hazai környezetben létfontosságú tervezni az idegen kultúrában rejlő „veszéllyel”, mellyel speciális szemléletmód, módszertan és gondolkodás szükséges, olyan ismeretek együttese, melyet csak civil társadalomtudományi képzések nyújtanak. Az efféle szakfelkészítés a katonai képzésekbe történő beillesztése nem kivitelezhetetlen. Jelen struktúra szerint a katonai képzés során nincs idő és lehetőség társadalomtudósok képzésére, ám szükséges civil egyetemeken végzett társadalomtudósok szakértelmének alkalmazása. A Hearts and Mind¹ felfogás éppolyan fontos a haderőben, mint

¹ Értelmezésem szerint ez a kifejezés egy olyan háborús és konfliktusokkal teli területen megjelenő új koncepció, ahol az egyik fél az erő alkalmazása mellett arra is törekszik, hogy megismerje a másik fél kultúráját. Maga a kifejezés az 1948 és 1960 közötti Malajziai Szükségállapot idején jelent meg először, mint a helyiek támogatása által megnyert bizalom kiépítésére használt kifejezés.

a katona, a fegyver használatának ismerete, a harceszközök működőképessége és a megfelelő stratégia kialakítása.

A fő problémát abban látom, hogy a kulturális ismeretek hiánya a Magyar Honvédség kiképzésében és oktatásában, műveleti területre érkezve komoly biztonsági veszélyt és stratégiai hátrányt okoz a beosztott állományban, ugyanis ennek hiányában a magyar katonák nincsenek megfelelően felkészítve, sem pedig tájékoztatva a kulturális tudatosság hiányából fakadó kockázatokra.

Több alkalommal tapasztaltam azokat az eltérő kulturális szokásokból fakadó konfliktusokat, – legyenek azok vallási, életmódbeli, kommunikációs vagy az élethez való viszonyulásbéli eltérések – melyeket a különbségek megléte okozott. A tolerancia tágítása, a másik nemzetből érkező katona vagy helyi lakos eltérő kultúrájának elfogadására való képesség fejlesztése jelenleg azonban még sem a Magyar Honvédség tisztképzésében, sem a missziókra történő felkészítésekben nincs jelen.

A katonai feladatokban, különösképpen a műveleti területen lévő speciális beosztásokban – és ma már a határvédelemben is – fokozott figyelemmel kell lenni a szolgálatban lévő katonának a kulturális különbségekből fakadó veszélyekre. A más kultúrából érkezők attitűdjei igen szélsőséges érzelmeket válthatnak ki. Az emiatt kialakuló konfliktusok száma azonban a tolerancia növelésével és az idegen kulturális ismeretekből fakadó kompetenciák fejlesztésével csökkenthető. Ilyen képesség lehet az interkulturális kommunikáció, vagy a kultúrák közötti kompetencia.

A KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEI

Értekezésemben azt vizsgáltam, hogy az egyes nagyobb konfliktusok idején a különböző nemzetek haderői miképp alkalmazták a kulturális antropológia diszciplínáját és hogy alakult meg egy a szövetség. Targyalom továbbá annak lehetőségeit, hogy a Magyar Honvédség különböző szintjein milyen módon lehet alkalmazni a tudományág adta kompetencia előnyeit, elsősorban a békeműveletekben. Kutatásaim során kimutattam, hogy a Magyar Honvédség külszolgálatra kijelölt állománya a missziós felkészítések során milyen szintű kulturális képzést kap, azok mennyire relevánsak az egyes műveleti területeken és beosztásokban.

A választott téma kutatását az alábbi célkitűzések figyelembevételével végeztem:

- 1) Összefoglalóan, rendszerező módon feldolgozni, egységes keretbe foglalni a haderő és az antropológia kapcsolatának elméleti alapjait;

- 2) Bemutatni, hogy az egyes katonai feladatokban hogyan, miként válnak nélkülözhetetlen képessége a szociokulturális kutatásokból származó eredmények;
- 3) Az empirikus kutatásaim eredményeit és az abban fellelhető információk alkalmazásának lehetőségeit bemutatni;
- 4) Keretbe foglalni a T.O.M.A.V. – rendszer elméleti alapjait;
- 5) Megismertetni a kulturális kompetenciaképesség hatékonyságát, preventív hatását;
- 6) Megfogalmazni azokat az etikai dilemmákat, amelyek foglalkoztatják a világ antropológus társadalmát az együttműködés helyességéről és bebizonyítani e kapcsolat pozitív hatásait;
- 7) Kidolgozni a katona antropológia, mint új társadalomtudományi ágazat alapjait a haderő katonai műveleteinek támogatására;
- 8) Disszertációmban bizonyítani kívánom, hogy az aszimmetrikus hadviselésben a felkelők elleni küzdelem egyik leghatékonyabb indirekt eszközei a 21. században a társadalomtudományok (például a filozófia, a politikatudomány, a pszichológia és az antropológia) alkalmazásában rejlik;
- 9) Az egyes nemzetek haderőinek antropológiai felhasználásának tapasztalataival kívánom bebizonyítani, hogy az együttműködésből származó pozitív eredmények is igazolják, hogy az egyes konfliktuszónák szociokulturális feltérképezése hozzásegíti a szövetséges erőket a háború gyorsabb lezárásához.

KUTATÓI HIPOTÉZISEK

A kutatói hipotéziseim megfogalmazásának alapja az volt, hogy a kulturális ismeretek megjelenése a Magyar Honvédség kiképzési- és oktatási rendszerében csökkentheti a nemzetközi tapasztalatokból jól kimutatható konfliktusokat, ezáltal a magyar katonák számára egy biztonságosabb környezetet megteremteni. A kulturális ismeretek és a kulturális kompetenciák kialakítása stratégiai előnyt jelent mindazok számára, akik békeműveletekben vesznek részt. A civil lakossággal való jobb együttműködés és a bizalom kiépítése nélkülözhetetlen a 21. század katonai műveleti környezetében a hatékonyabb munka végrehajtásához és az ellenség erejének csökkentésére. A katonai gondolkodás jelentős változásokon ment át az elmúlt 40 évben és tapasztalható a vezető nemzetek körében az elköteleződés a társadalomtudományok iránt, legfőképp a kulturális antropológia felé.

A témában folytatott kutatásom és elemzésem arra irányult, hogy igazoljam vagy cáfoljam az alábbiakban megfogalmazottakat:

1. Hipotézisem, hogy a katonai szerepvállalás a többdimenziós térben, multikulturális környezetben azt a követelményt támasztja, hogy ne kizárólag hagyományos eszközöket alkalmazva és csak a múlt tapasztalataira építve akarjuk megnyerni a jövő háborúit, mert ez a saját katonákra komoly veszélyt jelent, azon túl a civil lakosok között is súlyos veszteséget okoz, amely a konfliktussal teli környezet eskalálódását okozza. Feltételezem, hogy mindezen veszélyek elkerüléséhez szükséges a társadalomtudományok integrációja a katonai műveletek mélyebb szintjein.
2. Az eltérő kulturális háttérrel rendelkező ellenség felett, idegen kulturális környezetben, a civil lakosság támogatása nélkül csak és kizárólag nagy anyagi- és emberveszteség árán lehet győzelmet aratni. Feltételezésem, hogy a műveleti terület civil lakosságának támogatása elnyeréséhez elengedhetetlen az interkulturális kompetenciával való rendelkezés.
3. A Green-on-Blue támadások egy része a kulturális információ hiányából, az ellenség és a helyi lakosság motivációinak és hagyományainak meg nem értése következtében, valamint a kulturális félreértésekből adódó sértettség által elkövetett fegyveres támadások.
4. A kulturális antropológia - szerepének növelésével a katonai oktatásban és a kiképzésben – megteremtheti a kulturális tudatosság olyan szintjét, ami csökkentheti az eltérő kulturális különbségekből fakadó konfliktusok számát.
5. A Magyar Honvédség szerződéses- és hivatásos állománya által végzett mindennapi feladatok – különösen a missziós területeken –biztonságosabbá tehető, a katona antropológia és a T.O.M.A.V. – rendszer felhasználásával.

KUTATÁSI MÓDSZEREK

Hipotézisem igazolásához elsősorban saját tapasztalataimat és kutatásaimat használom fel, melyeket tízéves katonai pályafutásom és összességében több mint két év külszolgálatom alatt gyűjtöttem össze. Továbbá egyetemi oktatóként és korábban az MH CKELMK állományának kulturális szakértőjeként tréningeket és előadásokat tartottam a külszolgálatra – elsősorban Koszovóba és Afganisztánba – felkészülő állomány részére, és nem utolsósorban részt vettem több, a témát feldolgozó és a tapasztalatokat bemutató külföldi konferencián is, amelyek szintén segítették az adatgyűjtést, a szélesebb körű megértést, rálátást az általam vizsgált témában.

Saját tapasztalataimat természetesen másodelemzésekkel is kibővítettem, így a hazai és külföldi szakirodalmak vizsgálatait is elvégeztem, illetve a témában kutató külföldi

társadalomtudósokkal tartok fenn kapcsolatot azért, mert a katona antropológia mint új tudomány-részterület nemzetközi elismeréséhez széleskörű összefogás szükséges. A szakirodalom feldolgozásánál elsősorban a téma történelmi hátterének felkutatása volt a célom, illetve azon tapasztalatok és esettanulmányok elemzése, ahol antropológusok mutatták be kutatásaik eredményeit.

A disszertáció vertikális és horizontális összefüggéseinek felépítésére, a célok, a módszerek és a tudományos eredmények kohéziójának megtartására egyaránt nagy hangsúlyt helyeztem. Munkám folyamán főleg az indukció és az analógia eszközét használva a következő módszerekkel dolgoztam:

Elemeztem és feldolgoztam saját NATO és ENSZ missziókban, valamint az egyes szakfelkészítések során szerzett tapasztalataimat.

Vizsgálataimat kvalitatív módszerre alapozom. Lényeges volt az olyan kérdőívek megszerkesztése, amelyek adekvát választ képesek adni az általam megfogalmazott problémákra, ezért elemi követelmény volt, hogy csak egyértelmű, világos, pontosan megfogalmazott kérdéseket fogalmazzak meg. A technikai szerkesztésben fontos volt a kutatás céljának rögzítése, garantálva az anonimitást, felkeltve az érdeklődést.

Konzultációt folytattam a témában jártas hazai és külföldi szereplőkkel. Aktívan részt vettem a területtel kapcsolatos kutatásokban, előadásokon, konferenciákon, és bedolgoztam az ott szerzett ismereteket, tapasztalatokat.

Számos kérdés vizsgálatánál alkalmaztam összehasonlító módszereket; ez elsősorban a NATO-tagállamok gyakorlatának tanulmányozásánál bizonyult eredményesnek. A megszerzett ismereteimet rendszereztem, vizsgálódásaim részeredményeit publikáltam, oktattam, beépítettem a kiképzésbe.

AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE ÉS A VIZSGÁLAT LEÍRÁSA

A dolgozat elkészítése során az alábbi területeket, témaköröket vizsgálom meg és vonok le következtetéseket:

AZ ELSŐ FEJEZET

Ebben a fejezetben mutatom be az általam feldolgozott külföldi és hazai szakirodalmak tapasztalatait és az amerikai antropológiai közösség kettészakadásának okait, valamint annak a

két személynek a tudományos munkásságát, akik akarva–akaratlanul is e két csoport példaképei lettek. Amíg Montgomery McFate a támogatók, addig David H. Price az ellenzők táborának idoljaivá léptek elő.

A MÁSODIK FEJEZET

Bemutatom azon társadalomtudományi területeket, amelyek ismerete elengedhetetlen a civil környezet kutatásában, a kultúra fogalmát, a kulturális antropológia tudományágát és az alkalmazott antropológia tudomány-részterületet, amely alapja a katonai antropológia kialakításának, mind módszertanában, mind filozófiájában, de mégis külön tudományos besorolást igényel, köszönhetően feladatának különlegességére, melyet a fejezetben részletesen bemutatok.

A HARMADIK FEJEZET

A társadalomtudományok és a haderő kapcsolatának történelmi aspektusait tárom fel ebben a fejezetben, az első és második világháború tükrében. Részletezem továbbá azon okokat és igényeket az egyes hírszerző szervezetek részéről, amelyek hozzájárultak a társadalomtudományok felhasználásához. A náci német és az amerikai antropológusok motivációit is bemutatom, valamint az Amerikai Antropológusok Szövetségének kezdeti támogatását.

A NEGYEDIK FEJEZET

Ebben a fejezetben a második világháborút követő időszak nagyobb konfliktusainak társadalomtudományi támogatását és az együttműködés kiszélesedését vizsgálom. A vietnámi háború és a 21. század katonai kihívásait a Közép–Keleten, így az iraki és afganisztáni eseményeket részletesen tárgyalom, melyeket több nemzet tapasztalataival egészítem ki, így egy holisztikusabb képet adva a világ haderőinek társadalomtudományi aspektusairól.

AZ ÖTÖDIK FEJEZET

Ebben a fejezetben bemutatom azokat a nemzetközi programokat, melyek az egyes nemzetek haderőiben működtek, vagy működnek a mai napig és társadalomtudományi kutatásokkal, szakemberekkel segítik a katonai műveleteket. Amerikai, brit, német és orosz példákön keresztül bizonyítom a haderő és az antropológia kapcsolatának szükségességét.

A HATODIK FEJEZET

A disszertáció ezen fejezetében bemutatom azokat a kompetenciafejlesztési programokat, amelyeket az elmúlt időszak tapasztalatai miatt célzottan és tudatosan próbálnak fejleszteni a szövetséges katonai haderők. Így, a kulturális félreértésekből adódó konfliktusok mértékét, az abból következő nagyfokú ellenállást csökkenti a helyi lakosok részéről. Olyan esettanulmányokat is vizsgálok ebben a fejezetben, amely bizonyítja a kulturális kompetenciák kialakításának szükségességét a Magyar Honvédségben is. Az amerikai példák mellett bemutatom a brit, a német, a kanadai, az ausztrál és a francia tapasztalatokat és programokat, melyekkel az egyes haderők elősegítik saját katonai állományuk jobb kulturális felkészítését, továbbá a kulturális antropológia együttműködésével fejlesztik saját értékelő–elemző rendszereiket.

A HETEDIK FEJEZET

Ebben a fejezetben térek ki bővebben az általam jelenleg fejlesztés alatt álló T.O.M.A.V. – rendszerre, annak lehetséges felhasználási területeire a Magyar Honvédségben, továbbá az ezzel a rendszerrel összefüggő, szintén általam vizionált szakirányú továbbképzés kiépítésére is javaslatot teszek. A fejezetben egy adatbázis létrehozásával is foglalkozom, amely maga a rendszer működésének egyik értékelő–elemző része, mely az információk továbbításával, annak gyors értékelésével foglalkozik. Javaslatokat fogalmazok meg a kiképzési és oktatási rendszer megváltoztatására, és bizonyítom a társadalomtudományok magasabb szintű oktatásának fontosságát az Altishti Akadémián tanuló és a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar alap - és mesterszakjain résztvevő hallgatók számára.

A disszertációm végkövetkeztetésében megfogalmazom részeredményeimet, új tudományos eredményeimet, valamint javaslatot teszek a hasznosíthatóságra és a további kutatási feladatokra. Bemutatom azokat a területeket és tennivalókat is, amelyek a jövőben további megfigyeléseket igényelnek.

Az értekezés végén található a legfontosabb rövidítések listája, a függelékek, a felhasznált szakirodalmi művek felsorolása, valamint a témakörből készült tudományos publikációim jegyzéke.

Terjedelmi okokból, vagy mivel más tanulmányok már összefoglalták, illetve az értekezés szempontjából nem tartoznak szorosan az anyaghoz, vagy azok további kutatások tárgyát képezik, munkámban csak részben foglalkozom a következő témákkal:

– a CIMIC/PSYOPS képességet; a COIN és terrorellenes műveletek katonai dimenzióit,

- terjedelmi okokból, valamint az eltérő nyelv ismeretének hiányából nem tudom vizsgálni a Magyarországot körülvevő országok antropológia katonai megjelenését,
- a Magyar Honvédség struktúrájának bemutatását,
- a kultúra mélységeit és annak részeit, a kultúrsokk hatásait a kulturális különbségekből fakadó veszélyekre, a vallás és kultúra szoros kapcsolatának bemutatását.
- szintén terjedelmi okokból részletesen nem kívánom bemutatni más társadalomtudományok, tudományágak szerepét az egyes nemzetek haderőinek tükrében. Ilyen társadalomtudományok; szociológia, pedagógia, pszichológia, melyek stratégiai szerepe igen kiemelkedő a múlt és jelen haderő együttműködésében és a háborús időszakban egyaránt.
- a katonai és a hírszerzés által használt stratégiai elemző keretrendszerek bemutatása.

A HIPOTÉZIS EGYBEVETÉSE AZ EREDMÉNYEKKEL

1. Kutatásaimra alapozva igazoltam, hogy a Magyar Honvédség katonai állományának kulturális szakfelkészítésének eddigi módszereit nem lehet elvetni, de az új kihívásoknak megfelelő új módszereket kell alkalmazni, melyek épülnek a korábban a főiskolán megtanult elemekre. Nagyobb arányban szükséges az idegen kultúra ismeretanyagainak elsajátítása és begyakorlása az egyes szakfelkészítések, különböző gyakorlatok és kiképzések során.
2. Saját gyakorlati tapasztalataimból és a külföldi rendszerek felkutatása és elemzése igazolta a tiszti és altiszti állomány felkészítések reformjának szükségességét a Magyar Honvédségben. Elsősorban az iskolai oktatásban látom bizonyítottnak a kompetencia kialakulásának első lépcsőjét, hiszen itt van lehetőség az elmélet mellett szakmai gyakorlatok végrehajtására is, ahol elmélyíthetik és begyakorolhatják az elhangzottakat. Itt van lehetőség a más egyetemekkel való együttműködés kiszélesítésére. Kimutattam, hogy a megnevezett hazai egyetemekkel való együttműködés a Magyar Honvédség oktatási és kiképzési rendszerébe szükségszerű. Teljes egészében kidolgoztam a katona antropológia tantárgy tanórai tartalmát, melyet sikeresen teszteltem a Miskolci Egyetemen és az Eötvös Loránd Tudományegyetemen 1–1 év időtartamban.
3. A személyes tapasztalataim, a hazai és a külföldi szakirodalmak és a nemzetközi esettanulmányok vizsgálatával igazoltam, hogy a kulturális szokásokból fakadó konfliktusok növelik a biztonsági kockázatot a műveleti területen, csökkentik a bizalom

kiépítését az eltérő népek között és növelik az ellenséges erők létszámát. Bizonyítottam, hogy a kulturális kompetencia fejlesztésével növelhető a civil lakosság együttműködése a katonai erőkkel, azonban ehhez képzések és felkészült oktatókra van szükség.

4. Bizonyítottam a kulturális antropológia felhasználásának szükségességét, annak a katonai műveletek hatékonyságát növelő szerepét, továbbá megfogalmaztam a kulturális antropológia, azon belül a katona antropológia felhasználási területeit, célját, célcsoportjait, kidolgoztam annak új rendszerét, a felkészítés követelményrendszerét, meghatároztam a tartalmát.
5. Az általam kifejlesztett T.O.M.A.V. – rendszer, mint eszköz még nem egy teljeskörűen kialakított és bevethető módszertan. Jelenleg még az antropológia alkalmazásának feltételei nem állnak azon az elfogadási és megértési szinten, hogy az integrálható legyen a mindennapi katonai feladatokba. A folyamatos egyeztetés és a korábbi Honvéd Vezérkarnál folytatott kutatásaim a lehetséges felhasználásról – a PhD megírásáig – nem várt problémákba ütközött, így annak a Magyar Honvédség struktúrájában (képzés, oktatás, kiképzés, tapasztalat–feldolgozás, műveleti területen való megjelenés, művelet tervezés stb.) való megjelenésének ideje nem tervezhető. Azonban ajánlom felülvizsgálni a T.O.M.A.V. – rendszer felhasználásának hatékonyságát.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Az értekezésben vázoltak alapján kutatásaim új tudományos eredményeinek tartom a következőket:

1. A kutatásaimra alapozva meghatároztam a katona antropológia új tudományrészterületét, annak lehetőségeit, a katonai felhasználásának rendszerét és tartalmát.
2. Igazoltam, hogy a katonai alap- és mesterképzésben, valamint az Altiszti Akadémia és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar oktatásában a katona antropológia ismeretek integrálása és a kulturális kompetencia kialakítása szükségszerű.
3. Kidolgoztam a katona antropológia tantárgy követelményeit, tartalmát, a gyakorlati megvalósítás érdekében elkészítettem az oktatócsomag alapjait, melyet a mellékletben csatoltam.
4. Javaslatot dolgoztam ki a T.O.M.A.V. – rendszer felhasználásának lehetőségeire, különös tekintettel a külszolgálatot érintő feladatokra és azok visszacsatolására az oktatási és kiképzési rendszerbe.

AZ ÉRTEKEZÉS KUTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEINEK FELHASZNÁLHATÓSÁGA

Az értekezés fejezeteiben elemzett és értékelt esettanulmányok és stratégiai dokumentumok, továbbá nemzetközi haderők reformjai és az annak során elért eredmények bemutatása egyaránt érdeklődésre tarthatnak számot a kulturális antropológia megjelenésére a Magyar Honvédségben.

Véleményem szerint az értekezés jól hasznosítható a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző, valamint a Nemzetközi és Európai Tanulmányok Karán, továbbá a Nemzetbiztonsági Intézet által szervezett alapfokú és mesterképzések programjaihoz. Az értekezés, az abban megfogalmazott kutatási eredmények felhasználhatóak oktatási célokra a katonai alap- és mesterképzésében, az Altiszti Akadémia és a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karon, biztonságpolitikai tanulmányok, társadalomtudományok tanulmányai, valamint a hadtudomány területén. Az értekezést ajánlom továbbá a polgári egyetemeken a témával foglalkozó hallgatók, kutatók és szakértők figyelmébe is. Az értekezésben leírtak segíthetik a Magyar Honvédség parancsnoki és törzstiszti állományának felkészítését, a kormány külkapcsolatokkal és védelempolitikával foglalkozó szervezetei, valamint a hazai – katonai és polgári – nemzetbiztonsági szolgálatok nyílt- és az emberi forrásokkal foglalkozó szakembereinek munkáját.

**A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN TARTOTT ELŐADÁSOK TUDOMÁNYOS
KONFERENCIÁN**

(Az előadás sorrendjében)

	A konferencia			
	Címe	Nyelve	Helye	Ideje
1.	The experiences and future of the civil–military cooperation and the psychological operations in the Hungarian Defence Forces	Angol	Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem	2007.12.10–11.
2.	Alkalmazott antropológia szerepe a 21. század katonai műveleteiben	Magyar	Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszék	2010.05.13.
3.	A kultúraantropológia lehetőségei a nemzetközi műveletek támogatásában	Magyar	Nemzeti Közszerológati Egyetem	2012.05.31.
4.	Az MHTT konferenciája: Az aszimmetrikus hadviselés – Kulturális tudatosság az aszimmetrikus hadviselésben című előadásom	Magyar	Nemzeti Közszerológati Egyetem	2014.11.12.
5.	„Jó Állam – Hatékony Haderő: Antropológia és hadtudomány”	Magyar	Nemzeti Közszerológati Egyetem és ELTE Társadalomtudományi Kar	2017.11.30.
6.	Jó Állam – Hatékony Haderő: Antropológia és hadtudomány 2.0	Magyar	Nemzeti Közszerológati Egyetem és ELTE Társadalomtudományi Kar	2018.11.20.

A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN MEGJELENT CIKKEIM

(A megjelenés sorrendjében)

	Cikk címe	Nyelve	Megjelenés helye	Éve
1.	A kulturális antropológia szerepe a katonai műveletekben	Magyar	Hadtudományi Szemle, 3. évf. 4. sz. pp. – 1–5.	2010
2.	A kulturális antropológia alkalmazása az ISAF misszióban	Magyar	Honvédségi Szemle, 140. évf. 2. sz. pp. – 38–39.	2012
3.	A civil-katonai együttműködés, a lélektani műveletek és a kulturális antropológia kapcsolata	Magyar	Hadtudomány, 22. évf. 10. sz. pp. – 1–7.	2012
4.	A kulturális antropológia a terror elleni háborúban	Magyar	Hadtudományi Szemle, 6. évf. 1. sz. pp. – 187–192.	2013
5.	Cultural Intelligence (IC/CULTINT): Avagy a kulturális antropológia helye és szerepe a hírszerzésben	Magyar	Hadtudományi Szemle, 6. évf. 3. sz. pp. – 131–137.	2013
6.	A külföldi missziók pszichés kockázatai	Magyar	Hadtudományi Szemle, 7. évf. 1. sz. pp. – 289–295.	2014
7.	Place and role of cultural anthropology in the Military	Angol	ARMA, 13. évf. 1. sz. pp. – 113–117.	2014
8.	A társadalomtudományok megjelenése a hírszerzésben	Magyar	Felderítő Szemle, 13. évf. 3. sz. pp. – 64–72.	2014
9.	Kulturális tudatosság az aszimmetrikus hadviselésben	Magyar	Hadtudomány, 25. évf. 1-2. sz. pp. – 104–105.	2015
10.	A kulturális tudatosság szerepe az aszimmetrikus hadviselésben	Magyar	Sereg Szemle, 13. évf. 1. sz. pp. – 87–91.	2015
11.	A kulturális félreértésekből adódó veszélyek műveleti területen, és egy új, hatékony rendszer bemutatása ennek csökkentésére	Magyar	Honvédségi Szemle, 143. évf. 5. sz. pp. – 150-160.	2015

12.	A kulturális antropológia alkalmazásának lehetőségei a haderőben	Magyar	A hadtudomány és a 21. század 2015 : Tanulmánykötet. pp. – 25–44.	2015
13.	Green-On-Blue: A belső támadások veszélyei és hosszú távú hatásai a műveletekre	Magyar	Honvédségi Szemle, 2017/6. pp. – 47–80.	2017
14.	A társadalomtudományok alkalmazásának szükségessége a Magyar Honvédségben	Magyar	Hadtudományi Szemle, 11. évf. 1. sz. pp. – 253–269.	2018
15.	A társadalomtudományok katonai alkalmazásának tapasztalatai	Magyar	Hadtudományi Szemle, 11. évf. 4. sz. pp. – 286–301.	2018
16.	A társadalomtudományok nélkülözhetetlensége a jövő tisztképzésében	Magyar	Hadtudományi Szemle, 12. évf. 1. sz. pp. – 216–232.	2019

SZAKMAI-TUDOMÁNYOS ÖNÉLETRAJZ

Sztankai Krisztián 1979-ben született Miskolcon. Középiskolai tanulmányait Miskolcon végezte az Eötvös József Gimnáziumban. A középiskola befejezését követően felvételt nyert a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karára, kulturális és vizuális antropológia szakra. A Miskolci Egyetemen 2006-ban kulturális és vizuális antropológus és társadalomismeret középiskolai tanárként szerzett egyetemi diplomát. Két év elteltével csatlakozott a Magyar Honvédség Civil-katonai Együttműködési és Lélektani Műveleti Központhoz, mint főelőadó, majd 2009-ben már szerződéses főhadnagyként Koszovóba vezényelték, mint a Pejában állomásozó KFOR-erők lélektani műveletekért felelős beosztott tisztje. Itt az olasz dandár Taktikai PSYOPS Csoport irányításával bízták meg.

2011-ben Afganisztánba vezényelték, a magyar kontingens egyik beosztott tisztjeként a PRT-10. váltásába, mint CIMIC irányítást. A fő tevékenysége a Baghlan-e Jadid, Dahana-i-Ghuri és Talawa Barfak kerületeinek CIMIC támogatása volt. 2016-ban a Közép-afrikai Köztársaságban szolgált 1 év időtartamban, mint az ENSZ MINUSCA csapatainak egyik katonai megfigyelője Berberati tartományban. Fő feladata a kapcsolattartás volt a helyi lakossága és a helyi szövetséges erők között. A doktori képzést 2012-ben kezdte meg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájában. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának Hadtudományi Doktori Iskolájában 2015 őszén szerzett abszolutóriumot. Angol nyelvből középfokú és francia nyelvből alacsony fokú nyelvvizsgálattal rendelkezik.

Főbb kutatási területei: A kulturális antropológia helye és szerepe a haderő tevékenységében, különös tekintettel a Magyar Honvédség szerepvállalásaira a békeműveletek során.

Publikációs tevékenysége során 13 tanulmányt írt a kulturális antropológia és a haderő kapcsolatának különböző aspektusairól - annak preventív hatásáról, a kulturális különbségből fakadó veszélyek csökkentésének szerepéről, a békeműveletekre gyakorolt hatásairól - ebből tizenkettő magyar nyelven, egy pedig angol nyelven.

2013 decembere óta szolgál a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Hadtörténelmi, Filozófiai és Kultúrtörténelmi Tanszéken, majd 2015 óta a Katonai Vezetőképző Intézet, Katonai Vezetéstudományi és Közismereti Tanszéken, egyetemi tanársegédként.

Budapest, 2019. március 14.